

(כב) והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך ראינו שמצבה היתה אהובה בימי האבות, ונשנאה אח"כ לגמרי בלא שום התר זמני¹⁷. הבמה הותרה ונאסרה והותרה עד שנאסרה לגמרי, ע"י קביעת בית-עולמים שנקרא "נחלה" - שאין לה הפסק¹⁸, כמבואר שלהי זבחים¹⁹. מהו תכן מצבה, באר הרמב"ם בהלכות עבודה-זרה²⁰, שהוא בנין שמתקבצים לעבודה סביבו. וראוי להתבונן על הקו המבדיל בין מרכז שמתקבצים לעבודה סביבו, שנתרחק, ובין בנין שמתקבצים לעבודה בתוכו, שנשאר אהוב. הנה בפסחים²¹ אמרו חז"ל: מאי דכתיב: "והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ד' אל בית אלהי יעקב"²²? לא כאברהם שקראו הר ולא כיצחק שקראו שדה אלא כיעקב שקראו בית. באור הדבר, כי מראש אמנה²³ כשהחל איתן האזרחי²⁴ לקרא בשם ד', הלא לא היתה הקריאה מפורטת בדרך-עבודה מיוחדת ומסודר להלכותיו, כ"אם להפנות את הלבבות בכלל לשם ד' אל עולם קונה שמים וארץ²⁵. וסגנון זה אינו מניח הבדל בין עם לעם, וכל באי-עולם יוכלו יחד להתקבץ

על הכלליות של הקריאה בשם ד' אל עולם בכלל מכמה מעלות, לעתיד לבא כשיראו כל באי-עולם מה פעלו אלה החוקים והמשפטים, הדקדוקים וגופי ההלכות, על אומה זו הנפלאה, שנתקיימה בניסי נסים וצצה ופרחה בקדושתה המיוחדת גם בימי עניה ומרודה, וזכתה לאורה גדולה, בעת תבוא התגלות צדקתה וכבודה יאמרו כולם: מעתה נדע שלא די לנו באותה ההכללה של קריאה בשם ד' לבד, במושג האמונה הערום, אשר חשבנו אותו למספיק לכל התפקידים הנשמתיים, אלא צריכים אנו לעלות "אל הר ד'", הקורא בכללות לקדושת אמונת ד', והכרתו בכלל, למען נבוא אל הבית פנימה, "אל בית אלהי יעקב"²⁷, ולא נסתפק עוד בהכרה כללית ובמושגים כלליים, שראינו כבר שאינם מספיקים להאיר את הסגולה העליונה בעולם ולבסס את האנושיות על בסיס יסודי, כ"אם נשוב לאשר זנחנו ואבן מאסנו מוכרח להיות לראש פינה²⁸, והם הם הלמודים הפרטיים, שהם נחלת-יעקב המיוחדת לעד, כמה שנוכל, על כל פנים, לחקות ולקחת מהם רטיה למחץ העולם והאדם הלקוי בכל ערכיו, "ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו".

17 ספרי שופטים. 18 ראש השנה י"ב. 19 זבחים ק"ט ב. 20 הלכות ע"ז א. 21 פסחים פ"א. 22 ישעיה ב. ג. 23 עין שיר השירים ר"ב ד. יח. 24 עין בבא בתרא טו א. ורמב"ם הלכות ע"ז א. ג. 25 עין בראשית יד. כב. כא. לג. 26 עין רמב"ם הלכות ע"ז א. 27 ישעיה ב. ג. 28 על פי תהלים קיח, כב. אגרות ג, י"א.

וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך הנה אצל יעקב

נאמר שלקח את האבן, אמר "והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים", ולכאורה מאי קאמר שתהיה המצבה בית. גם מה שסיים "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך", מאי שייכי לכאן. אמנם מצבה מורה על עבודת ד' גלויה לכל ומחוברת עם כל אומות העולם, ועד שנבחרו ישראל היה דרך עבודת ד' אחד לכל העולם, רק בחירת ישראל גרמה להם עבודה מיוחדת שאין לכל העולם יחס לו, על כן צריך בית, חלוק במחיצות מהעולם. ובאמת ברכת אברהם היא "ונברכו בך כל משפחת האדמה"²⁹, ולכאורה יסתור לזה מה שמתחידים בבית. אך באמת פעולת ישראל על העולם באה רק ע"י התחזקות קדושתם בעבודתם המיוחדת, שלולא זאת כבר נבלעו ח"ו בין העמים ולא יהיה מורה דעת ד' בעולם כלל. והם דומים למעשר, שפוחת את הקרן ע"י הפרשת המעשר, אלא שסגולה צפן השם יתברך בזה שתהיה מוספת והולכת על ידי זה, הכי נמי ע"י הריחוק של ישראל מאומות העולם תוסיף גם כן עליהם ברכה ושפע. ע"כ אמר שהאבן שהיה מצבה יהיה בית אלהים, על שם ההתחזקות בעבודה מובדלת, ומכל מקום, ברכת אברהם דוקא על ידי זה תתקיים, כי "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך", ותתוסף ברכה בשאר, הכי נמי תתוסף ברכה בעולם ע"י ההבדלה של ישראל מעמים.

מאורות הרא"ה ד, פח.